

ШУМАДИЈКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ. Цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

№ 65.

ЧОВЕКООРЗОСТЬ ИЗЪ НЕВѢРНЕ ЛЮБОВИ.

(Новела изъ найновиѣ Маџарске прошлости.)

— — Найужаснѣе е страшило
Човекъ у своемъ заблужденію.

Шалеръ.

I.

У одной одѣ многобройны крчмій у арапской улицы у Пешти, наблизу предѣ паденіемъ Будима, налазимо неколико дронявы створеня око єдногъ старогъ, поломльногъ астала скупльны, при комъ погледу лако бы человекъ посумняти могао на истинность рѣчій изъ библиѣ, да е человекъ подобіе божіе. Таліянци и Поляци, кои никадъ неизостаю тамо, гдѣ побуна свою крваву заставу развія, были су найвећа часть ове подозрителне дружине. Као да бы се о нечемъ важномъ договарали, тако е и препирка нѣова яка и силна была, и самъ старый асталъ морао е тешке изразе говоранѣовогъ подносити. Флаша съ равіомъ, ова нераздовома другарица у животу овы светски грађана, већ е и по трећій путь напућна была, и позаймльивала е своимъ любительима ружично весель.

„Прекрасанъ е то животь быо, тако ми ѣавола! Штета да нетрая тако до у вѣчность!“ заурла єданъ избранія одъ друштва. „Пійте браћо, у даљу срећу наше чудновате будућности!“

Са єчећимъ узвицима „Вивать!“ чаше се изпразне.

„Та да ми е само знати, гдѣ е Каetano остао?“ запыта єданъ младићъ, кои е у углу собе мирно сѣдио, и у ову се вику и дивлячность нѣ мѣшао. Нѣгово лепо бледо лице, на комъ се видало, да се друштва овогъ и нѣговы дѣла гади, и нѣгово лепо, чисто, башъ отмѣно одъло, врло се разликовало одъ обезчовеченогъ друштва тогъ, кое га е са почитанѣмъ и некимъ страомъ предусретало.

„По свой прилици приватни—га по—слови за—за—државаю!“ — Промуца єданъ малый, коврчасте косе человекъ, на комъ е вишнѣва ракія свое дѣйство већ почела показивати; онъ се ра—радо занима са—при—приват—нимъ по—по—пословима.“

„Та ето га!“ повичу неки, и сви се обазру на врата.

Каetano, прекрасный экземпляръ правогъ таліянскогъ бандита, ступи унутра са єднимъ малимъ слабымъ

човечулькомъ, на когъ лицу одма се примѣтити могло, да му се ова у крчми владаюћа атмосфера недопада.

„До—до—добро дошао, Каetano!“ закречи онай коврчастый, и пружи му руку. „Ты си дуго—о—о—остао! — Каква—ти е—то—оси—ца, што си—е дове—о?“ запыта овај, и посрне на Каetano.

„Ово е человекъ отмѣнь, почитаня достоянъ и великій господинъ,“ одговори Каetano, „тражи єдногъ одъ насъ заєдно съ неколико унція отрова. Я му се за тай посао чинимъ врло простъ и невѣштъ;“ дода Каetano смѣюћи се.

На ове рѣчи скупе се сви око малогъ оногъ човечулька, кои е, почемъ га несвѣстица почне ватати збогъ досадногъ испаренія у крчми, на єдну столицу пао быо, и почну му, кое врло яснимъ знаковима, кое пакъ и рѣчма, свою услугу пудити.

„Ако ће се добро платити, то ћу я да покушамъ срећу,“ проговори напоследку єданъ Наполяць, кои е, лао одбѣгши робъ съ галера, са два слова ТФ. (travail forcé — приморанъ радъ) на леґима врло дубоко жигосанъ быо, а истый е жигъ и одъ природе на цѣлой сполышности своіой, а и найтеже преступке на своіой души имао.

„Никако! Нема одъ тогъ ништа!“ повиче онай младићъ, кои е за време цѣлогъ овогъ поява ћутао и само на све добро мотріо, „ту шалу одиграћу я. Овдѣ сѣдите кодъ мене, па ми укратко приповѣдите, шта е та стваръ, и уколико нашу помоћ потребуєте.“

„Проклетый насъ!“ прогунѣа Наполяць шкрипећи зубма, „опетъ отрже добаръ залогай одъ наши уста!“

„Шта режишь ты?“ повикне оштро младићъ онай, бацивши на Наполяца сѣваюћій погледъ и свой малый двосѣчаць (мачъ) готово до половине у асталъ забодѣ.

„Ништа, ништа,“ одговори онай уплашено: „лютимъ се само на овај претерано великій димъ одъ дувана, когъ ови обещеняци пуштаю, и кои ме яко загушує.“

„Добро, добро!“ дода презрително младићъ, „чувай се само, да ти я нешто неугасимъ, личинару, кое ти и тако текъ о кончићу виси.“

Страшльиво се шућури у єданъ буцакъ Наполяць а младићъ продужи бесѣду, окренувши се оногъ стран-

ду: „Само брзо, господару! Саобштите ми вашу потребу, па ако се то съ моимъ основима слаже, и ако є вредно труда, то се ослоните на мою најболю услугу.“

Са страшливимъ погледомъ на околостоеће, одговори странаць: „Я бы волю ту стварь између четири ока свршити.“

„Е, зашто? ови люди нису ни најманѣ слабогъ духа, а умею и ћутати; зато можете слободно говорити. Но башь кадъ желите — “ И затимъ се окрене околостоећимъ и заповѣдаюћимъ гласомъ рекне ѿмъ: „Удалите се!“

Повинујући се оде цѣло ово валяно друштво у другу собу.

„Па садъ говорите, господару! Будите сасвимъ искрени, ерѣ се одъ мене неморате стидити.“

Малый онай човечулякъ кадъ види, да никогъ другогъ у соби нема, осимъ нѣи двоице, буде повѣрителни, и почне: „Видите, я имамъ єдну сестру овдѣ у Пешти, коя є была удата за богатогъ трговца Вандія, кои є пре седамъ година умрѣо. Она є садъ дакле удовица и мати єдногъ 18 годишнѣгъ дѣвойчета, кое она безгранично любви. Покойный Вандій, опредѣли цѣло свое иманѣ одъ четрдесетъ хиляда дуката овой кѣри своіой Хедвиги; па како то никако у мой рачунѣ неспада — “

„То оѣте да ту єдину наслѣдницу съ пута уклоните,“ дода намргођено младићъ.

„Єсть, єсть, тако нешто хтѣо самъ рећи“ продужи странаць. „А осимъ тога Хедвига є непрестано болешливива, пакъ съ тимъ бы є ослободіо дуговременогъ страдања.“

„О да благородногъ пріятеља човечества!“ одговори младићъ подсмѣваюћи се, „кои съ челикомъ и отровомъ свою породицу са свѣта удалява, или му є други удаляваю, ерѣ є самъ мекушаць, да то дѣло произведе! — Ал' шта ми є стало! Свакій нека за се одговара!“

„Да, да, вама ће се добро платити; само будите предосторожни, и свршите то дѣло добро. Немойте да јадно оно дѣте дуго пати!“

Єданѣ оштры погледъ са презренѣмъ быо є мѣсто одговора, затимъ продужи младићъ съ рѣчма: „То є све добро речено; али најпре ми кажите мѣсто, а пре свега суму награде, и то да знате полакъ се напредъ плаћа, ерѣ господари вама равни, радо наимаю, али за плаћанѣ потомъ неће ни да знаду!“

„Но но, мы ћемо се сложити; я мислимъ да ће сто дуката бити доволно.“

„Проклетый ниткове!“ викне младићъ, „сто дуката награде на 40.000 дуката сигурногъ добитка! Тако ми освете! Нећу марити за єданѣ грѣхъ више, да те одма смѣста убіємъ; ако ми одма награду у четрдесетъ пута неумложити!“

„Четири хиляде?“ одговори устрашено овај човечулякъ. „та то є варварски!! — то неможе никако бити.“

„Я кажемъ четири хиляде дуката! одъ којей три хиляде да се одма, а єдна по учинѣномъ дѣлу изплати,“ од-

говори са свѣваюћимъ окомъ младићъ, и счепа онај у асталу забоденый ножъ.

„Добро, добро,“ рекне брзо странаць; „но какву сигурность можете вы мени дати, да се капара изгубити неће, и да сте вы онај, кои ће то дѣло извршити моћи?“

„Сигурность?“ запыта младићъ презрительно се смѣюћи, „ону исту сигурность, маторый грѣшниче, кою и ты дати можешъ, мою рѣчь!“

„Добро дакле, я пристаємъ; четири хиляде дуката су ваши, али дѣвойче оно мора одсадь па за четири недѣль саранѣно бити, и я главный наслѣдникъ цѣлогъ иманя.“

„Єсть,“ одговори младићъ и пружи му руку, но одма є натрагъ повуче, запытавши га: „Я удовица мати дѣтня?“

„Она?“ закречи стараць смѣюћи се, „она ће умрети одъ жалости, кадъ дѣте умре!“

„Садъ овамо три хиляде дуката!“ дода укратко младићъ.

Полако, и са тужнимъ лицемъ, као да се єдне части живота нѣговогъ тиче, извуче стараць єданѣ портфейль, изъ когъ извади коштуове банке и почне брояти.

„Те дроньке я нетребаемъ!“ рекне младићъ ладно, „я оћу ковано злато!“

„Та то є свеєдно!“ рекне тужно стараць, „ови су папири као и злато добри.“

„Можебыти! Ал' я требаемъ злата и оћу злата.“ продужи младићъ, играюћи се съ ножемъ.

Уздишући одкопча стараць свой до гуше закопчанный капуть, и извуче изъ цепа неколико фишека злата, па изброи на асталѣ цѣлу суму у самимъ новимъ дуплимъ дукатима. Намргођено и са скрштенимъ рукама гледао га є онај другій, и текъ пошто є броянѣ свршио, рекне му: „Па садъ кажите ми, гдѣ сѣди та госноя са своіомъ кѣри; а пре свега, съ кимъ самъ имао честь, тай посао заключити?“

„Я самъ военый касехранитель *Михалъ Халосій*, и принадлежимъ Гергеіовой войсци. Моя сестра обитава у кральвской улици овдѣ у Пешти, куће нумера є 34, другій кать. — Ал' іоштѣ єдномъ опоминѣмъ васъ, будите врло предосторожни притомъ — “

„То є моя брига!“ одговори опором младићъ, „па садъ можете ићи, будући да ће скоро сванути, па ваше честно име може подозренѣ на себе навући, ако васъ когодъ види, да одавдѣ изилазите.“ При овимъ рѣчма укаже се сатиричкій осмѣхъ пунѣ огорченя на лицу младића.

„Да, да, я ћу да идемъ, али се надамъ, да самъ се човеку вѣштомъ повѣрлю, на когъ се ослонити могу и кои ћутати уме.“

„Дакако!“ одговори младићъ, и узевши га за руку учтиво га на полѣ изведе, затимъ се натрагъ врати, па врата заключа изнутри. (продужиће се.)

МИШЪ САМБАРЪ.

(продужено.)

Тако е исто и съ мишомъ, о комъ ты кажешъ, да и за свое друштво у котарицу улази; и то нѣ безъ узрока. Дай ми єдну мотику, да прокопамъ мишо рупу, па да одма узнашъ тай узрокъ.“ — Овай разговоръ чуемъ я,“ тако приповѣдаше Самбаръ, „у рупи єднога друга мога, гдѣ ништа было нѣ, а у моіой рупи напротивъ хилладама лѣжали су дукати, безъ да є што пустиньикъ о нѣима знао, а исто тако и я самъ незнамъ како и одбудъ то силно благо у рупу дође. Я иако нисамъ као човекъ у томъ неброеномъ благу богъ зна какво задовољство налазіо, зато опетъ радо самъ се съ дукатима забавляо и дуго време тимъ прекраћивао. Путникъ ископа рупу и нађе сво благо, узме га и проговори: „Видишъ, дукати су оногъ мишића погордили и подпомагали, да у котарицу скаче, но томе се одсада ненадай, заиста ти никадъ више неће моћи у котарицу скочити.“ Ове рѣчи я самъ разумъо, и наскоро ій съ великимъ сажалѣнѣмъ и искусимъ; ерѣ одма сутра данъ, кадъ су ме сви мои роѣаци и пріятельи посѣтили, да ій по обичаю моме наранимъ, кои су оногъ дана гладнии были него икада, покушамъ я, да опетъ у котарицу скочимъ, но узалудъ, ерѣ самъ снагу и подпору сасвимъ изгубіо, и тако ме садъ уеданпутъ сви мои добри пріятельи и ближњи на гаданъ начинъ презру. Одъ тогъ дана свакій мишъ гледао є свой путь и старао се за себе, а за мене нѣ нико радъ было ни знати, да ли самъ живъ, као да самъ ій богъ зна како увредіо.“

„Садъ я самъ себи у моіой рупици жалосно проговоримъ: „докгодъ дѣлишъ, добаръ си, а кадъ осиромашишъ, презренъ си. Кои нема ништа, тай ни добру браћу ни родбину ни пріятель нема, а кои нема пріятель, оногъ цѣо свѣтъ презире. Сиромаштво є ядно станъ, кое човеку башъ насилно животь трує. Нема ране, коя већма човека тишти, него сиромаштво. Богатота човека свакій хвали, али кадъ богатъ осиромаша, свакій га двогубо и трогубо куди, па кромъ тога іошть ако є добаръ и гостолубивъ, то после кажу, да є раскошанъ и распикућа быо; а ако є племенитогъ и слободногъ духа, то є после сметенякъ и бунтовникъ; ако є миранъ и ћуталица, то є после лудъ, тунявацъ и несрећа; ако ли є пакъ разговоранъ, то, кадъ осиромаша, назову га брблявцемъ. Та и сама смртъ нѣ тако опака, као сиротиня. Сиромашку є више поможено, ако руку у развалѣне челюсти єдовите гує тури, него да помоћ и милостиню одъ тврдице проси. Далъ видіо самъ, како су пустиньикъ и онай другій, што є благо изъ мое рупе извадіо, братски мећусобно све дукате подѣлили, и затимъ се весело растали. Пустиньикъ є свою половину добро умотао и у свою постелю чело главе оставіо. Тако єданпутъ знаюћи я, гдѣ се новци налазе, башъ када є пустиньикъ заспао, одважимъ се, да кои дукатъ изъ завежляя одвадимъ, па да тимъ опетъ мою стару снагу повратимъ, но кадъ самъ се скоро завежляю срећно приближію, пробуди се онай у постельи, те ме тако яко удари, да нисамъ знао, како самъ съ живомъ главомъ мою рупицу погодіо. Мало затимъ некаде ми врагъ мира, ерѣ ме єднако мучило за преѣашнѣмъ добримъ станѣмъ моимъ, и сада се по другій путь рѣшимъ срећу покуша-

ти, но пустиньикъ, кои є скоро увекъ збогъ новостече-ного блага на опрези быо, учеба ме, и тако ме душмански удари, да самъ єдва у рупу ушао и съ тешкомъ мукѣ смртну рану преболіо. Садъ ми є доста было и више нисамъ смѣо покушавати, да се подъ ястукъ збогъ новаца завлачимъ, већ у найвећой жалости и я као какавъ пустиньикъ самъ у рупи безъ икаквогъ друштва заостанемъ, и овако помислимъ у себи: найпаветнѣ є за ничимъ добромъ нечезнути: него са своимъ, што имашъ, задовољанъ быти, и то добро чувати. Нема поштєня безъ доброга владаня. Одъ задовољства нема болѣгъ богатства. Мударъ є онай, кои нетражи и нечезне за онимъ, што постићи неможе. И найпосле се рѣшимъ, поштєнѣ мое задржати, па ма и сиромашанъ быо; напустимъ мое мѣсто роѣеня, поћемъ странствовати и найпосле доћемъ у пустыню, гдѣ самъ се прилично смѣстіо быо, и съ миролюбивимъ голубомъ а поредъ нѣга и съ тобомъ се упознао, пріятелю мой гавране, кои си ми толико о твоіой вѣрной прии, о теби, любезна корнячо, причао, да самъ те яко зажеліо познати; ерѣ ништа лѣпше нѣ на овоме свѣту одъ друштва вѣрны пріятеля, а ништа жалоснѣ одъ самоће.“

Овимъ є завршіо мишићъ Самбаръ свою исторію, и садъ предузме разговоръ корняча, и рече сасвимъ скромно и пріятельски: „Благодаримъ ти, што си ми твою поучливую исторію испричао, ты си башъ доста у животу твоєму искусіо, и то много више вреди, него сво пустиньиково неброєно благо! Садъ си овдѣ съ нама, кои честь и поштєнѣ више свега на свѣту цѣнимъ и уважавамо, забораваи на све твоє доякошнѣ патнѣ, и буди съ нама задовољанъ. Човекъ грѣшанъ, иако є силанъ, зато опетъ и у самомъ сну своєме нема мира и страши се и кудгодъ се макне, свудъ є поредъ свое снаге на опрези. А паметанъ и само отечество свое радо оставя и странствує, да туђинство позна, и за свога сапутника нетражи новацъ и лавову снагу но само разумъ.“ (свршиће се)

ДОМАЊІЙ ТЕАТОРЪ.

Жена. Добро дошао человекъ, како си путовао?

Човекъ. Добро, хвала богу. А где, што си обєсила мою униформу?

Жена. Зато што самъ се тебе ужелила. Па кадъ годъ погледамъ на обєшену униформу, я узданемъ и помислимъ: ахъ зашто мой мужъ нѣ намѣсто те альине!

Колшійя. Я се немогу никако начудити, зашто вы свою кѣрѣ вашємъ найвећемъ неприятелию за супругу дадосте.

Господинъ. Веће му зло никако нисамъ могао учинити. Моя є кѣи таква, да ће онъ клети и онай данъ, кадъ се родіо. И тако тимъ лепимъ начинѣмъ и я самъ се зла опростіо, а и моме самъ се неприятелию доволѣно осветіо.

ЗАЧИНЦИ.

Лако є изъ туђе коже каше сѣћи.

Кои дуго прети, небіє.

Неприятели се съ человекомъ, съ коимъ нєси већ товаръ соли поєо.

И своимъ ножемъ можешъ се посѣћи.

Сиромѣ е мишь, ако само за едну яму зна.

И найбільій конопаць буде временомъ као паучи-на слабъ.

Дай ми данасъ яе, а за кокошку причекаћу до сутра.

Лола остае лола, ма се одъ самогъ злата и невидіо.

Нерадь е ђаволскій светаць.

Свако псето незна да лови.

М Р В И Ц Е.

— Еданъ краљ персејскій ловећи зажели, да му се убіена една дивлячь у полю зготови. Готовећи ело примѣте, да соли немаю, чимъ бы ело осолили, те краљ о-прави едного изъ пратнѣ свое, да изъ најближегъ села соли донесе, али му строго наложи, да за со одма плати. Великашъ еданъ примѣти краљу „А шта бы то башъ тако много значило, ако бы малчицо соли и онако узели?“ „Кадъ бы я данасъ,“ одговори краљ „ма у чіой башти одъ поданика мой само едну едну ябуку узабрао, дворяни бы мои мислили, да они пуно право имаю, читаво дрво одѣћи.“

— Подъ князомъ Милошемъ быаше еданъ званичникъ, кои е свакадь, кадъ онай што рекне, овимъ у рчь упадао: „Господару, башъ ако ћешъ тако, право е!“ — Али кадъ одма затимъ буде князь противногъ мнѣнія, онда и онай званичникъ упадне брже овако: „Господару, башъ ако ћешъ право, тако е!“

— Пређе су сви владатели а и иначе велики люди држали дворске чауше, којма се ніе замѣрало, ма шта говорили. Чаушъ еданъ краља данскогъ позове едломъ свога краља на чорбу одъ егуля. Краљ му каже данъ, кадъ ће доћи, отиде у ловъ и онако уморенъ и гладанъ дође съ цѣломъ пратнѣомъ чаушевой кући, коя е на мору лежала, и издалека почне викати: „Е ли чорба готова?“ — „Готова е одкадь іошъ!“ одговори чаушъ. — „Е, па дай брже, да се еде,“ придода краљ. — Чаушъ показавши рукама на море рекне: „Изволте, ево покусайте најпре ову чорбу, па ћете на дну и егуля наћи.“

ЗАГОНЕТКЕ.

Загон. у броју 62. Ябука, я, ука, бука, яка, бака, ау!

Рач. заг. у броју 63. XXI. Јованъ е разбудіо господина у 2 сата и 40 минутій; господинъ е дакле донда спавао 4 сата 40 мин., а требао іошъ до 5 сатій да спава 2 сата 20 минутій.

XXII. За квартиру е плаћао $12\frac{1}{3}$ доб. гр., т. е. 30 гр. чарш., а за остале потребе 7 пута више, т. е. 210 гр. чарш.

XXIII. По $240\frac{1}{2}$ гр., т. е. сину 240 гр. 20 п. доб. или 577 гр. 8 п. чарш. и кћери 240 гр. 20 п. чарш., кое чини свега 817 гр. 28 п. чарш.

XXIV. Оцу е 45, кћери 10 година было: ерь е 35 и $10 = 45$, а и $10 \times 4\frac{1}{2} = 45$.

Загон. у броју 64. Звонѣ. — Ђерамъ. — Перо. — Српъ. — Свѣћа. — Вѣнаць младинъ.

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

Београдъ 9. Августа. Како се іошъ ни половина ученика лицейски ніе уписало, то е призваніе Св. Духа и почетакъ предаваня наука одложено.

— Учредникъ „Свѣтвида“ г. А. Андрић налази се садъ у Београду.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Съ бойногъ поля у Криму и Азиі нема ништа новогъ, на сѣверу пакъ покушавали су саюзници на Свиаборгъ ударати. Они су овај ключъ петербуршкій 28. и 29. пр. м. живо бомбардирали; варошь се была запалила, кажу, и горила е 45 сатій; магазини су спалѣни, арсеналъ е срушенъ и барутане су се разпреле. Но како градъ ніе узетъ, саюзници су отишли одатле къ Наргену и Кронштату. Рускогъ извѣстія іошъ нема.

— Омеръ-паша іошъ ніе изъ Цариграда у Кримъ отишао, него ће по свой прилици скоро за повелителя азіатске войске послатъ быти.

— Парламентъ енглескій распуштень е 2. тек.; у краљичиној бесѣди изражено е сажалѣнѣ, што су бечке конференціе безъ успѣха остале, и потомъ многа хвала съ францускимъ, турскимъ и сардинскимъ саюзомъ.

— Изъ Лондона и Париза чуемо, да ће краљица Викторія 6. тек. у Паризъ доћи, и да ће се по 10 дневномъ задржаваню у Француской опетъ у Енглеску вратити.

— Изъ Туниса являю, да е одатле у Цариградъ войске до 1700 момака и до 600 копя съ $1\frac{1}{2}$ мил. франака у помошь послато.

— Изъ Одесе дознаемо, да е генерал-маіоръ Тотлебенъ савршено оздравіо, и да е већъ наставіо свой посао око укреплѣня Севастополя.

— Изъ Цариграда являю, да е ген. Кавроберъ на путу своемъ у Француску, 25. пр. изъ Цариграда путь свой наставіо.

— Све новине европске говоре о томъ, да ће царъ Наполеонъ после 6 мѣсеціи већъ отаць принца или принцесе какве быти, и очекивало се, да ће се ова новостъ на царскій данъ у Француской обзнанити.

— У Милану изнашао е кемикъ Гримелій некій родъ пића наливъ сасвимъ на вино, а врло вкусно и крепеће, и заключіо е уговоръ съ западнѣимъ силама, да іймъ веће количине тогъ пића за потребу кримске войске производи и издае.

— У Берлину су изнашли садъ артию, на којой се чертати и молвати може и све опетъ водомъ и чистомъ крпомъ избрисати; артия се нечерупа и нецепа, кадъ се на истомъ мѣсту 5—6 пута што начерта и избрише.

Течай новаца: среб. 118%; дук. 5 фор. 27 кр. банни.